

॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ योगजधर्मद्वयं वाराणसीं श्मशानं च सेवितुं मशक्तानां तप आदिकं विधातुं भगवन्नित्यादिर्नित्यः प्रवर्तते ॥ २० ॥ तपोवेषः तपः सूचको वेषो नखलो मज्जाधारित्वादिः ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥
 तेन मे सर्ववासानां श्मशाने रमते मनः ॥ न्यग्रोधशाखासंछन्ने निर्भुग्नसग्विभूषिते ॥ १७ ॥ तत्र चैव रमंती मे भूतसंघाः शुचिस्मिते ॥ न च भूतगणैर्देविविनाहं
 वस्तुमुत्सहे ॥ १८ ॥ एष वा सो हि मे मेध्यः स्वर्गीयश्च मतः शुभे ॥ पुण्यः परमकश्चैव मेध्यकामैरुपास्यते ॥ १९ ॥ उमोवाच भगवन् सर्वभूतेश सर्वधर्मविदां वर ॥
 पिनाकपाणे वरद संशयो मे महानयं ॥ २० ॥ अयं मुनिगणः सर्वस्तपस्तेषां इति प्रभो ॥ तपोवेषकरो लोके भ्रमते विविधाकृतिः ॥ २१ ॥ अस्य चैवर्षिसंघस्य मम च
 प्रियकाम्यया ॥ एतं मे हसं देहं वक्तुमर्हस्य रिंदम ॥ २२ ॥ धर्मः किलक्षणः प्रोक्तः कथं वा चरितुं नरैः ॥ शक्यो धर्ममविदद्विधर्मज्ञवदमे प्रभो ॥ २३ ॥ नारद
 उवाच ततो मुनिगणः सर्वस्तां देवीं प्रत्यपूजयत् ॥ वाग्भिर्ऋग्भूषितार्थाभिः स्तवैश्चार्थविशारदैः ॥ २४ ॥ महेश्वर उवाच अहिंसा सत्यवचनं सर्वभूता
 नुकंपनं ॥ शमोदानं यथाशक्ति गार्हस्थ्यो धर्म उत्तमः ॥ २५ ॥ परदारेष्वसंसर्गो न्यासस्त्रीपरिरक्षणं ॥ अदत्तादानविरमो मधुमांसस्य वर्जनं ॥ २६ ॥ एष पंचवि
 धो धर्मो ब्रह्मशाखः सुखोदयः ॥ देहिभिर्धर्मपरमैश्चर्तव्यो धर्मसंभवः ॥ २७ ॥ उमोवाच भगवन् संशयः पृष्टस्तन्मेशंसितुमर्हसि ॥ चातुर्वर्ण्यस्य यो धर्मः
 स्वेस्वे वर्णे गुणावहः ॥ २८ ॥ ब्राह्मणे कीदृशो धर्मः क्षत्रिये कीदृशोऽभवत् ॥ वैश्ये किलक्षणो धर्मः शूद्रे किलक्षणो भवेत् ॥ २९ ॥ महेश्वर उवाच न्यायतस्ते
 महाभागे सर्वशः समुदीरितः ॥ भूमिदेवामहाभागाः सदा लोके द्विजातयः ॥ ३० ॥ उपवासः सदा धर्मो ब्राह्मणस्य न संशयः ॥ सहिधर्मार्थसंपन्नो ब्रह्मभूयाय क
 ल्यते ॥ ३१ ॥ तस्य धर्मक्रियादेवि ब्रह्मचर्या च न्यायतः ॥ व्रतोपनयनं चैव द्विजो येनोपपद्यते ॥ ३२ ॥ गुरुदेवतपूजार्थं स्वाध्यायाभ्यसनात्मकः ॥ देहिभिर्धर्मपर
 मैश्चर्तव्यो धर्मसंभवः ॥ ३३ ॥ उमोवाच भगवन् संशयो मे स्तितन्मे व्याख्यातुमर्हसि ॥ चातुर्वर्ण्यस्य धर्मवै नैपुण्येन प्रकीर्तय ॥ ३४ ॥ महेश्वर उवाच
 रहस्यश्रवणं धर्मो वेदव्रतनिषेवणं ॥ अग्निकार्यं तथा धर्मो गुरुकार्यप्रसाधनं ॥ ३५ ॥ भैक्षचर्या परो धर्मो नित्ययज्ञोपवीतिता ॥ नित्यं स्वाध्यायिता धर्मो ब्रह्मच
 र्याश्रमस्तथा ॥ ३६ ॥ गुरुणा चाभ्यनुज्ञातः समावर्तते तवै द्विजः ॥ विदेतानंतरं भार्यामनुरूपां यथाविधि ॥ ३७ ॥ शूद्रान्नवर्जनं धर्मस्तथा सत्यथसेवनं ॥ धर्मो
 नित्योपवासित्वं ब्रह्मचर्यं तथैव च ॥ ३८ ॥ आहिताग्निरधीयानो जुह्वानः संयतेन्द्रियः ॥ विघसाशीयताहारो गृहस्थः सत्यवाक् शुचिः ॥ ३९ ॥

॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ पंचविधः अहिंसादिविशिष्टो गार्हस्थ्यधर्मादिः धर्मस्य पुण्यस्य संभवो योनिः ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ उपवासः इंद्रियजयः ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥